

סיפורה של המילה אפרסמון

האפרסמון מוכר לנו בשל פריו הכתום, המזכיר מאוד את העגבנייה. ואכן, העץ המצמיח את הפרי הזה הוא רק אחד מתוך כ-200 מינים של משפחת העגבנייים.

צילום: שרון קצורין

Min, שפירושו בלשונות משפחת אלגונקוין: ענב, מה שמרמז לענבה העסיסית של האפרסמון הווירגיני. עץ האפרסמון המניב פרי, בעיקר האפרסמון הווירגיני, מכונה לעתים באנגלית גם Posuum, משום שהפרי אהוב על האופוסומים, הזוללים אותו בלהיטות בגלל מתקתותו.

האפרסמון מוכר לנו בשל פריו הכתום, המזכיר מאוד את העגבנייה. ואכן, העץ המצמיח את הפרי הזה הוא רק אחד מתוך כ-200 מינים של משפחת העגבנייים. הפרי המוכר לנו מכונה האפרסמון היפני, הקרוי, דרך אגב, ביפנית Kaki - (אגב, המילה Kaki היא המילה הצרפתית לציון צבע האקו). מולדתו של האפרסמון היא לא רק יפן אלא גם סין, ומגדלים אותו בהרבה ארצות סוב-טרופיות וים תיכוניות. עץ הפרי מתנשא עד לגובה 12 מ'. מן הפרי מפיקים ריבות, יינות ומיצים. פרי האפרסמון מר מאוד כשהוא ירוק, אך מתוק מאוד וטעים (על אף השם היפני) לאחר הבשלתו. בדומה לתאנה הפרי נאכל לח או יבש.

המילה אפרסמון מן הלשון הארמנית הסמוכה Aprsum (אגב, יש גם אפרסמון מזן קנקזי).

על פי מקורותינו סבורים כי בבושם של שיח האפרסמון משחו מלכים בעת הכרתם, כמסופר בתלמוד הבבלי. חוקרים העלו השערה שהבושם הזה הוכנס לארץ ישראל בימי שלמה על ידי מלכת שבא היפהפייה והחכמה, על פי הכתוב: "לא בא כבשם ההוא לרב" (מלכים א' י', י). מאוחר יותר נוצרה אפילו ברכה מיוחדת על בושם זה של האפרסמון: "אין מברכין בורא עצי בשמים, אלא על אפרסמון" (בבלי, ברכות, מ"ג, א). יש לציין כי לדעת הבוטנאים אין מדובר באותו אפרסמון המוכר לנו היום אלא בשיח אחר.

מינים אחדים של אפרסמונים ידועים במינוחים עבריים כעצי הקנה, שנועדו לתעשייה. אלה הם עצים משובחים, באיכות גבוהה. אחד מהם מכונה אפרסמון הקנהים. צבע העץ שלו שחור עם רצועות חומות. בגלל קשיות העץ ומשקלו הכבד הוא משמש בעיקר בתעשיית הריטים יקרי ערך ובתעשיית הטקסטיל, כי מכינים ממנו סלילים מעולים לחוטים. יצרני הטקסטיל אוהבים את העץ הזה בגלל אריכות ימיהם של הסלילים שמייצרים ממנו. אפרסמון הקנהים מכונה בלטינית Ebenum, ובאנגלית - Ebony Wood. מולדתו הודו וצ'ילון.

מין אחר הוא האפרסמון הווירגיני. זניו פזורים באזורים הדרומיים של ארצות הברית, ובעיקר בוורגיניה. גובהו יכול להגיע עד 25 מ'. פריו הוא ענבה עסיסית קטנה בהרבה יותר מפרי האפרסמון היפני (קוטרה המרבי של הענבה חמישה ס"מ). הפרי כדורי בגוון צהוב או תרוג, כמותו באנציקלופדיה העברית.

ההיסטוריון הרומי פליניוס מזכיר בהרחבה את האפרסמון בספרו Historia Naturalis. הוא מספר על גידול שיחי אפרסמון בארץ ישראל, ומציין את התמחות היהודים בייצור בושם מהם. בעת מרד היהודים ברומאים ניסו יהודים קנאים להשמיד את שיחי האפרסמון לבל יפלו לידי הרומאים, והרומאים הגנו על כל שיח בחירוף נפש. בתהלוכת הניצחון בחוצות רומא נופפו הרומאים בענפי שיח האפרסמון, שהובא מיהודה. אותו פליניוס סיפר, כי במשך חמש שנים סיפקה יהודה למלכות רומי תנובה של 80 מיליון ססטירים.

השם אפרסמון מציין במקורותינו גם מין בושם איכותי, שהופק משיח הקרוי אף הוא כך. בתלמוד, במסכת יומא, דף ל"ח, עמוד ב, מוזכר אפרסמון כבושם. השם העברי בָּשָׂם עבר בתקופת לשון חז"ל דרך הארמית הארץ ישראלית (בושָׂמָא) או דרך הארמית הסורית (בְּשָׂמָא) או אולי דרך הערבית בְּלָשָׁם ליוונית: Balsamon, ומשם ללטינית: Balsamum.

באנגלית קרוי פרי האפרסמון Persimmon. השם שאול מדיאלקט של לשון Algonquin, המדוברת בוורגיניה; כך בדיאלקט הקרוי Powhatan מצויה המילה Pesimanan, שפירושה פרי שיושב באופן מלאכותי, מה שבא לרמז כי כך (או בעיקר כך) אכלו אותו מגלוי האינדיאנים. שם העצם נוצר מן הפועל האלגונקוויני Pasimeneu, שמשמעו: "הוא מייבש את הפרי".

ארנסט קליין ציטט את הבלשן Low, שהעלה סברה כי המילה אפרסמון מורכבת מ-Balsamon היוונית ומן המילה אפרסמָא הארמית. בארמית הסורית המילה אפרסמָא - עץ הקנה, המכונה גם עץ צָרִי. במילונו של קליין הועלתה השערה כי הארמית הסורית שאלה את

גם בדיאלקטים אחרים של לשונות Algonquin מופיעים שמות דומים, כך למשל: בדיאלקט המכונה Creen מצוי השם Pasimnan או Pessemin, שבו מצוי היסוד

משלחת רוכבי אופניים לצפון קניה 28-13 באוגוסט 2010

המשלחת תצא לאזורים הפראיים והבלתי מתוירים של צפון-מזרח קניה. נטפס על הרי געש, נראה שבטים צבעוניים ונחצה את מדבר צ'לכי המפריד בין אגם טורקאנה למארסביט.

המסע מיועד לרוכבים הרפתקנים בלבד!

את המשלחת ידריך ד"ר חזי יצחק, בעל ניסיון רב בהדרכת מסעות אופניים במדבריות בעולם.

פרטים נוספים ותכנית המסע באתר: www.boker.org.il, טלפון: 054-7880762